

Lausunto kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta ja hyvinvointialueiden rahoituksesta annettujen asetusten muuttamisesta (siirtolaskelmien tarkistaminen)

Kunnanhallitus 29.05.2023 § 128
182/00.04.00/2023

Valmistelija: vs. kunnansihteeri

Johdanto

Valtiovarainministeriö pyytää kunnan lausuntoa 31.5.2023 mennessä luonnoksista valtioneuvoston asetukseksi kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun asetuksen (1393/2022) 7 §:n ja valtioneuvoston asetukseksi hyvinvointialueiden rahoituksesta annetun asetuksen (1392/2022) 5 §:n muuttamisesta.

Kuntien vuoden 2022 tilinpäätöstiedoissa on tullut esiin tilanteita, jotka mahdollisesti vääristävät merkittävästi sote-uudistuksen rahoituksen siirtoon liittyviä laskelmia. Kuntien raportoimat tiedot eivät kaikilta osin vastaa kustannuksia, jotka palvelujen järjestämiseen menee yhden vuoden aikana. Tämän takia sääntelyä rahoituksen siirrossa huomioon otettavista kustannuksista on tarpeen tarkentaa.

Kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun asetuksen 7 §:ssä säädetään siirtolaskelmien tarkistamisesta. Pykälää täydennettäisiin sääntelyllä, jonka mukaan kunnan vuosille 2021 ja 2022 kirjaamat kulut ja tuotot voitaisiin ottaa rahoituksen siirtolaskelmassa huomioon kunnan Valtiokonttorille ilmoittamista tilinpäätöstiedoista poiketen, jos kyseisen kunnan tilinpäätöstieto muutoin merkittävästi vääristäisi laskelmia yksittäisen kunnan tai hyvinvointialueen osalta. Tieto otettaisiin huomioon kuntien välillä tasapuolisella tavalla siten, että siirtyvät kustannukset vastaavat yhden vuoden palveluiden järjestämisen kustannuksia.

Hyvinvointialueiden rahoituksesta annetun asetuksen 5 §:ssä säädetään hyvinvointialueiden rahoituksen laskelmien tarkistamisesta vuonna 2023. Pykälää täydennettäisiin siten, että myös hyvinvointialueiden koko maan rahoituksen tarkistamista koskevissa laskelmissa otettaisiin huomioon vastaavasti rahoituslaskelmia merkittävästi vääristävät tiedot. Erikseen arvioidaan vielä, täydennetäänkö hyvinvointialuekohtaisia siirtymätasauksia koskevaa sääntelyä vastaavalla tavalla.

Tausta

Sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen uudistuksen yhteydessä kunnilta hyvinvointialueille siirtyvät kustannukset määräytyvät sen perusteella, mitä kunnat ovat raportoineet kustannuksiksi vuosina 2021 ja 2022. Siirtyvät kustannukset vaikuttavat siihen, kuinka paljon kunnat saavat valtionosuutta ja hyvinvointialueet valtion rahoitusta vuodesta 2023 lähtien.

Tavoitteet

Ehdotetun sääntelyn tavoitteena on varmistaa sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen uudistukseen liittyvän rahoituksen siirron toteutuminen lainsäädännössä tarkoitetulla tavalla. Kunnilta hyvinvointialueille siirtyvää kustannusta koskevat tiedot otettaisiin huomioon kuntien välillä tasapuolisella tavalla siten, että siirtyvät kustannukset vastaavat yhden vuoden palveluiden järjestämisen kustannuksia. Siirtolaskelmissa

otettaisiin oikaistuina huomioon seuraavat kuntakohtaiset erät silloin, jos erä merkittävästi vääristäisi yksittäisen kunnan tai hyvinvointialueen rahoitusta:

- pelastustoimen takautuvat varallaolokorvaukset
- sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen kuntayhtymien ja muiden sote-yhteistyöorganisaatioiden ja pelastuslaitosten yli- ja alijäämät ja takautuvat yli- ja alijäämät
- sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen toimitilojen ja kiinteistöjen sekä osakkeiden ja osuuksien luovutusvoitot ja -tappiot

Takautuvien palkkaharmonisaatiokustannusten huomioon ottamisesta on jo säädetty asetuksissa aikaisemmin.

Tiedot otettaisiin huomioon kuntien ja kuntayhtymien ja niitä vastaavien hyvinvointialueiden valtiovarainministeriölle toimittaman selvityksen sekä muun muassa taloustietojen raportoinnista ja tilinpäätöksistä saatavan muun selvityksen perusteella. Kuntien ja hyvinvointialueiden selvitystä pyydetäisiin kyselyllä kesäkuun 2023 aikana.

Tarkoituksena on, että asetuksen mukaisilla tiedoilla oikaistu siirtolaskelmaluonnos olisi valmis viimeistään 31.8.2023. Kunnat ja hyvinvointialueet voisivat vielä esittää valtiovarainministeriölle huomioita laskelmaluonnoksesta syyskuun 2023 aikana. Lopullinen siirtolaskelma on kuntien vuoden 2024 peruspalvelujen valtionosuutta ja hyvinvointialueiden vuoden 2024 rahoitusta koskevien päätösten perusteena.

Päätösesitys

Kunnanjohtaja:

Kunnanhallitus päättää, että Sonkajärven kunta antaa seuraavan lausunnon:

Sonkajärven kunta pitää asetusluonnoksia kannatettavina. Kuntien tasapuolinen ja oikeudenmukainen kohtelu on tärkeä periaate. Hyvää kirjanpitoa ja lakiuudistuksen tavoitteita ja henkeä noudattaneilla kunnilla ei pitäisi olla ongelmaa hyväksyä asetusluonnoksessa esitettyä oikaisumenettelyä. Jos hyvinvointialueuudistukseen liittyvät rahoitukseen tehtävät muutokset tehdään oikeudenmukaisella tavalla, antaa se hyvän lähtökohdan tulevilla vaalikausilla tehtävään valtionosuusjärjestelmän kokonaisuudistukseen. Sonkajärven kunnan kannalta olisi ensisijaisen tärkeää, että kokonaisuudistuksen valmistelu aloitettaisiin tämän vuoden aikana ja vietäisiin päätökseen huolellisesti tehden mutta päämäärätietoisella aikataululla.

Asetuksen mukaisesti oikaistavat erät ovat perusteltuja, mutta niiden oikaiseminen ei poista hyvinvointialueuudistukseen liittyvän rahoitussiirron valuvikoja. Kahden vuoden tarkastelujakso 2021 – 2022 ei ole riittävä tietopohja yhden vuoden sosiaali- ja terveydenhuollon menojen toteamiseksi pienten kuntien osalta. Malli ei ota riittävästi huomioon jyrkkää menojen vaihtelua, jota pienemmällä palvelunjärjestäjillä luonnollisesti saattoi esiintyä. Sonkajärven kunnan kohdalla ostetun erikoissairaanhoidon kustannukset ylittivät talousarvion 653 t€ (muutos 30,5 % TP21) ja hoito- ja hoivapalveluiden kustannukset 800 t€ (muutos 13,1 % TP21). Synä ylityksiin olivat samanaikaisesti tapahtuneet yksittäisten avaintyöntekijöiden poisjänti ja poikkeuksellinen palvelutarpeen kasvu, jotka johtivat palvelupolun hetkelliseen ruuhkatilanteeseen kesällä 2022. Suuressa kunnassa kahden vuoden tarkastelujakso kuvaa paremmin toiminnan keskiarvoa kuin pienessä kunnassa. Sonkajärven kunnan osalta ei voida sanoa, että vuosi 2022 olisi antanut keskiverron vuoden kuva sosiaali- ja terveydenhoidon

kustannuksista, sillä kustannukset pitkällä aikavälillä ovat Sonkajärvellä olleet kohtuulliset ja kasvaneet hitaammin kuin keskimäärin muualla Suomessa. Pienten kuntien osalta rahoitussiirrot eli tulevien vuosien valtionosuudet ovat merkittäväällä tavalla toimintavuoden hyvästä tai huonosta onnesta kiinni. Mikäli tätä ei tässä vaiheessa voida oikaista, tulisi asia ottaa huomioon viimeistään kuntien valtionosuusjärjestelmän kokonaisuudistusta tehtäessä.

Päätös

Kunnanhallitus:

Kunnanhallitus yksimielisesti hyväksyi päätösesityksen.
